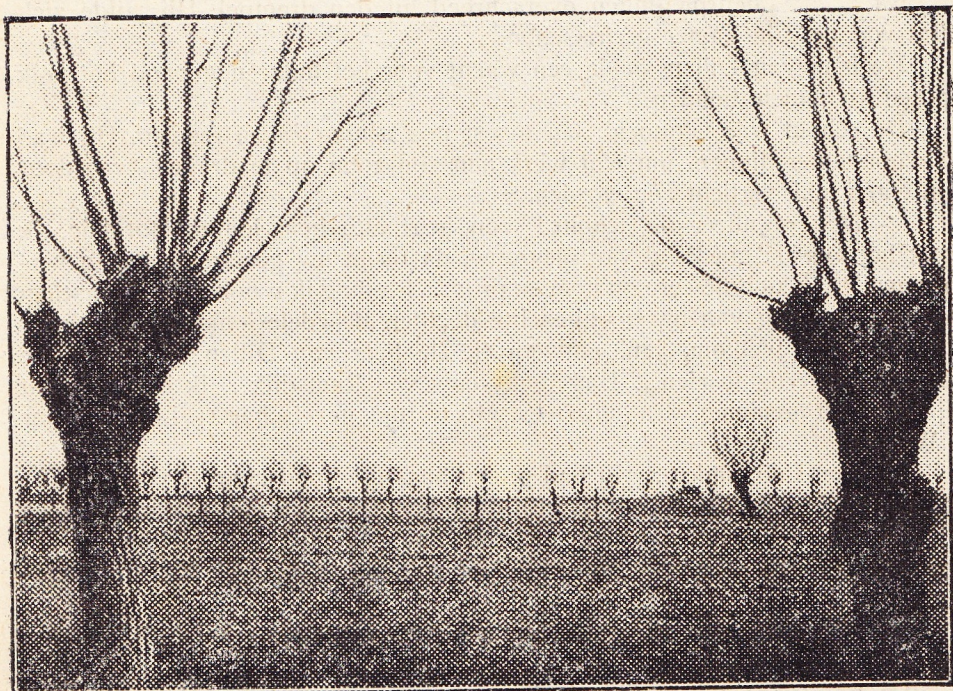

— Wist ge, hoe de onwaardige u bedroog ! dacht Agneta. Nu zal hij bij die deerne zijn ! Maar wat peins ik nog aan hem. Mijn keuze is nu gedaan. Pol komt morgen mijn hand vragen.

En toch gevoelde jonkvrouw van Ramsdijk pijn aan 't hart bij die overweging.

De gebeurtenissen op straat lokten thans haar aandacht. Meer en meer menschen troepten samen. Maar ze weken in twee dichte hagen op zij. Daar verscheen de stoet, die Ahasverus begeleidde... Men zag veel inwoners knielen...

In de Moeren (blz. 165).

— Nu moeten we de deur openen, zei mevrouw van Dillen zenuwachtig. Komt allen mee ! O, aan mijn woning geschiedt heden een groote eer.

De meiden hielden de jonge kinderen in de achterkamer.

De echtgenoot van den schout, de beide jonkvrouwen en Borgelia stelden zich op den drempel in eerbiedige houding. De schoutsknechten stapten vooraan, geleid door hun meester, die dan van zijn paard steeg, de dienaren op zijde liet gaan en Ahasverus zijn huis wees.

— Zij welkom, sprak hij. Mijn vrouwe verbeidt u...

De Wandelende Jood dankte met een genadig knikje en trad naar voren. Mevrouw van Dillen en de anderen knielden neer.

— Staat op, zei Ahasverus. Ik ben een onwaardige, die uw eerbied niet verdient, maar zelf boetvaardigheid pleeg.

Hij reikte mevrouw van Dillen de hand en hielp haar recht. Hij keek

naar Agneta en Livina en scheen even getroffen door hun schoonheid. Maar dadelijk blikte hij deemoedig naar den grond en prevelde :

— Ik verdien al deze goedheid niet.

— Treed binnen, zei de gade van den schout. Wij zijn gelukkig, dat gij in onze woning zult vertoeven en stellen uw komst zeer op prijs. Onze schoonste kamer is voor u bereid.

— Mijn lot is het over deze aarde te dolen en ik heb het verdiend, erkende de zoogenaamde Ahasverus. Maar nu en dan mag ik een wijle rusten als verzachting, omdat mijn berouw zoo oprecht is. Daarom heb ik vrijmoedigheid aan uw uitnoodiging te voldoen.

Na al die plichtplegingen overschreed hij den drempel. Hij wilde zich eerst wat op zijn kamer verfrisschen...

De heer van Dillen stelde een wacht voor het huis en gebood het volk op een afstand te houden.

De schout was vermoeid. Hij moest nog eenige zaken regelen. Hij trad de woonkamer binnen, om wat werk aan zijn zoon op te dragen, waardoor zijn eigen taak verlicht zou worden.

— Dag mijnheer de schout ! zoo begroette hem jonker Borgelia. Ik dank het aan de goedheid van mevrouw, dat ik in uw geeërd huis mag vertoeven... en ik stel die eere op hoogen prijs... En mag ik u ook geluk wenschen met den feestdag van uw hooggeachte dochter, de edele jonkvrouw Livina ?

— Wees welkom, Jan, antwoordde de heer van Dillen. Het doet me genoegen u terug te zien... Dag jonkvrouw van Ramsdijk... Ik ben blij, dat gij ook zult genieten van mijnheer Ahasverus' gezelschap... Livina, waar is Wouter ?

— Naar Loo, vader... Hij had er een haastige boodschap te verrichten...

— Te Loo ? Wat zaken kan hij daar hebben ? En dan zaken, die geen uitstel duldden ! Heen gaan, nu wij zulk een gewichtigen dag beleven ! Hij heeft er mij toch niets van gezegd... Het valt me tegen... Ik had hem nodig...

— Arme vader, dacht Agneta, hoe wordt gij bedrogen ! Wist gij, waarom uw zoon naar Loo is...

De heer van Dillen wilde toch eerst wat rust nemen... De tocht naar Ghistel had hem vermoeid. En 't zou nog een lange avond worden.

Roger meldde zich aan en trad binnen.

— Nog geen nieuws van uw dochter ? vroeg de schout.

— Helaas neen, heer schout ! Ik kan geen spoor van Roza ontdekken, antwoordde de angstige vader op treurigen toon. Mijn vrouw weet nu ook alles en zij is ziek van smart. Ze ligt te bed.... Ik kwam u vragen, of ik van avond nog buiten dienst mag blijven, om mijn nasporingen voort te zetten.

— Zeker, zeker en zeg aan de knechten, dat zij u helpen !

— O, dank u, heer schout !

Agneta was rood geworden... Haar hart bonsde. Het meisje zag den wanhopigen man en gevoelde innig medelijden met hem... Moest ze nu niet spreken ? Zij wist, waar Roza zich bevond... Te Loo... en de zoon van dit huis was er heen. Ze kon Roger inlichten, maar welk een slag zou ze dit gezin toebrengen ?

Neen, ze durfde haar geheim niet uiten... De schout van Loo zou immers

nieuws zenden... Hij had het haar geschreven... Maar hoe verachtte ze Wouter !

Roger ging weer heen.

— Arme man ! sprak de schout. Zijn dochter is uit Brugge verdwenen. Ze was zeer lichtzinnig... Ze zal vrijwillig den een of anderen verleider gevolgd zijn... En waar mag ze zwerven...

— Als ze maar niet in handen der roovers gevallen is... juist als Adelida Prijcke, vreesde mevrouw van Dillen.

— Vader, ik heb een plan ontworpen, zei Livina nu. Jonker Jan heeft ons verteld van O. L. Vrouw ter Tuine...

— Uit Ieper ?

— Ja... En die Onze Lieve Vrouwe hielp een meisje, wier eere belaagd werd... Nu zou ik met andere jonkvrouwen een bedevaart voor Adelida naar Ieper willen doen...

— En wij jonge mannen zullen het geleide vormen, verzekerde Borgelia.

— Een uitnemend gedacht, sprak de schout. En ik keur uw voornemen volkomen goed. Livina. Ga morgen de zaak met andere dames bespreken...

— En zoo zal ik het met mijn vrienden doen, beloofde Borgelia. O, ik ben gelukkig u dit denkbeeld ingegeven te hebben, door van Onze Lieve Vrouwe ter Tuine te spreken.

Hij keek verliefd de dochter van den schout aan.

De heer van Dillen vertelde dan, hoe te Ghistel een menigte volk verzameld was geweest, om den Wandelenden Jood te zien.

De vermeende Ahasverus bleef geruimen tijd boven...

Intusschen kwam een nieuwe bezoeker. Het was een hupsch jonkman, die wat nijdig door Borgelia aangeken werd, toen Livina den gast zeer minzaam begroette. Hij heette Adelbert van Loo en was de zoon van den schout van Hondshoote.

Hondshoote was toen nog een Vlaamsche stad, evenals Winoxbergen, Duinkerke, Broekburg, Cassel en andere plaatsen, die nu in Noord-Frankrijk liggen.

Hondshoote, waar onze taal tot nu toe stand hield, ligt 20 kilometer van Duinkerke, aan de Beneden Colme en aan een vlietje, dat de Franschen Becque d'Hondshoote noemen, maar de bewoners de « beke ». In den ouden tijd was het een soort van oase, een pleisterplaats tusschen de waterplas der Moeren, de zompen van Warhem en Killem en de bosschen op de hoogere gronden, welker spoor bewaard blijft in den naam van dorpen als Houtem (verblijf te midden van het hout), Eskelbecq, of Ekelbeke, beek tusschen de eeken of eiken, Houtkerke, Wormhout. De oude Romeinsche heirbaan, de Looweg (van Loo naar de kust bij Boulogne door Cesar gevolgd) kruiste Hondshoote.

Al vroeg verkregen de bewoners van deze streek vrijheden en nog is ons bekend de keure der kasselrije van Winoxbergen, waarvan de Hondshoote-naars afhingen. Deze keure werd in 1240 verleend door Thomas van Savoye en Johanna van Konstantinopel. De oorspronkelijke tekst berust in de « archives du Nord » en is in 't Latijn opgesteld; de bekende Fransch-Vlaamsche oudheidkundige de Coussemaecker leverde er een vertaling van. In dit stuk is reeds sprake van de talrijke watergangen en grachten dezer streek, want in artikel 75 lezen we : Tusschen de maand Augustus en Allerheiligen-

teest of een ander tijdstip, indien het anders niet behoorlijk geschieden kan, bezoekt men de waetergands, en hij, van wien het bewezen is dat hij een duiker heeft versperd, betaalt aan den graaf drie pond. Hij, die na de schouwing een waterloop verengd heeft, betaalt aan den graaf zes pond ».

Uit dit gewest was Jacob Peyt afkomstig, de keerlenhoofdman, die een heftigen strijd tegen den adel voerde (1326). Bij Hondshoote werd hij vermoord, doodgeslagen als een hond naar den kreet van haat in het ridderlied. « Men zal de keerlen sleepen en hangen ! » Het volk, dat hem vereerde, begroef hem in het bedehuis van Houtkerke, maar de woede der machtigen vervolgde hem tot in zijn groeve, want Enguerrand, bisschop van Terwanen, gunde het stoffelijk overblijfsel nog geen rust, doch liet het lijk ontgraven en verbranden en de asch door den wind verstrooien. De Bruggelingen namen hierover wraak door een aantal van de voornaamste heeren hunner stede om te brengen.

Zannekin riep dan de keerlen weer op en Hondshoote bleef niet achter. Het was een der plaatsen die de meeste strijders leverde te Cassel en de meeste gevallen beweede. Zoo getuigt het nog van de eeuwige worsteling tusschen volk en verdrukker.

Tot in de 18e eeuw bloeide Hondshoote door zijn lakenweverijen en men kan zich nu moeilijk voorstellen, als men het kalm stedeke bezoekt, hoe de burgers van dien tijd handel dreven met Turkijë en andere verre landen van Europa. In 1576 vernielde een brand 600 werkhuzen. En dan barstten er de godsdienstroebelen los. De hervorming vond hier veel aanhangers.

Men zegt ook, dat in deze streek voor 't eerst in 't openbaar gepreekt werd (in 1566).

Sommige geschiedschrijvers beweren nog, dat de beeldenstorm te Hondshoote een aanvang nam. Van Steenberghe, schrijver van « Histoire de la ville et de la Seigneurie d'Hondshoote », zegt dat men op 't grondgebied van Hondshoote nog namen van gehuchten kent als Geushoek, Geusscheure, Preekhoek, Preekot.

Natuurlijk vindt men er nog in de oudheden en registers de sporen van Vlaamsche maatschappijen al de rederijkers « de Fonteynisten », « Sint-Sebastiaansgilde », « Sint-Barbaragilde », de « Boogschutters van Sint-Joris », enz. enz.

De Groote Markt met haar prachtige kerk van Sint-Vaast, doet nog aan den bloeitijd denken. « De witte torre », zooals het volk zegt, om zijn witten steen, beheerscht de gansche omgeving en draagt het jaartal 1513, en is 80 m. hoog. Het bedehuis zelf, opgericht in de 13e eeuw, verbouwd in de 14e en 17e eeuw bezit zeven altaren en is te groot voor de huidige bevolking, zooals in alle vervallen plaatsen met hun herinneringen aan vroegeren roem.

Men verhaalt te Hondshoote de legende van Isberge, zuster van Karel den Groote. De H. Isberge wordt voorgesteld dragend een schedel, waarin zich palingen kronkelen. Zij woonde in een klooster te Terwaan, vernam op zekeren dag, dat haar biechtvader Venant spoorloos verdwenen was. Isberge zag in een droom het lijk van den priester in de Leie werpen, op de plaats waar nu St-Venant ligt. Den volgenden morgen gelastte ze eenige lieden daar paling te gaan vangen, en de verbaasde visschers haalden in hun net wel een dikken paling boven, maar het dier kronkelde zich in een schedel... dien van den vermoorden prediker.

En de bedevaartgangers kwamen in den tijd aan ons verhaal nog in de

kuip, welke men aan de voeten der Heilige van Hondshoote ziet, palingen offeren en Karel de Groote's zuster smeeken om van huidziekten bevrijd te worden of te blijven.

Adelbert van Loo, uit dit stadje afkomstig, sprak dus Vlaamsch.

— Mijnheer van Dillen, ik kwam u eens melden, dat vader de volgende week verplaatst wordt naar Winoxbergen, zei de bezoeker.

— Wel, ik wist, dat er kwestie van was. Het is dus beslist? vroeg de schout.

— Ja... Hij krijgt ook een deel der Moeren onder zijn gebied...

Een enkel woord over deze streek, die in ons verhaal een rol speelt.

Tusschen Veurne in West-Vlaanderen en Winoxbergen in Frankrijk, ligt een vruchtbare streek, die men de Moeren noemt. Er is een « Belgische » en een « Fransche » Moere. Vóór 1620 zag men daar een uitgestrekte waterplas, die koorts verwekte en de omgeving ongezond maakte. Waarom zou men de plas niet droog leggen en daar vruchtbaar akkerland winnen? 't Zou een reusachtig werk zijn, maar Wincelas Coebergher durfde het wel aan. Deze wilskrachtige man, een Antwerpenaar, maakte een akkoord met Albertus en Isabella, die toen in ons land heerschten. Hij ging in 1620 aan 't werk, omringde het meer met een hoogen dijk en rond dien dijk liet hij een kanaal, een « ringsloot » graven. Dan dolf men van de ringsloot een vaart naar de haven van Duinkerke. Men bouwde om de plas twintig molens. Deze zogen het water der Moeren in de ringsloot, vanwaar het door de vaart naar Duinkerke en naar zee stroomde.

Aldus kwam het meer droog. Het land werd met rapen bezaaid, die heel goed groeiden. Men plantte er boomen. Er verzezen ook hoeven. Neringdoenders vestigden er zich. De troosteloze, sombere en ongezonde waterplas werd een wonnig oord.

— Hoe gaat het met de Moeren? vroeg de schout van Nieuwpoort.

— Men is nu aan de kerk begonnen, antwoordde Adelbert. En met het voorjaar zal men allerlei vruchten zaaien.

— Ik zou de streek toch eens willen zien, zei Livina.

— Mag ik u eens komen afhalen met onze koets? hernam dadelijk jonker Adelbert tot groote ergernis van Borgelia, die den zoon van Hondshoote's schout zoo wat als een indringer beschouwde.

— Als vader mij toestemming verleent, sprak Livina blozend.

— Gij kunt ten onzent logeeren... Mijn zuster Klara en Annette verlangen u ook te zien... En uw broeder Wouter mag ons toch wel eens een bezoek brengen na zijn lange afwezigheid. Ik heb vernomen, dat hij in goede gezondheid teruggekeerd is.

— God en onze Heilige Moeder zij geprezen. Ja, we hebben onzen geliefden zoon veilig terug gekregen, betuigde mevrouw van Dillen.

— Maar wist gij hoe, arme moeder! dacht Agneta.

— Dus mag ik Livina en Wouter afhalen? vroeg Adelbert weer...

— Ik geef gaarne mijn toestemming, antwoordde de schout.

— Ik ook, verzekerde zijn echtgenoot. Maar dan kan het toch pas na uw verhuizing zijn, die veel drukte meebrengt.

— O, wij zullen spoedig over zijn... Zou het bezoek u schikken op heden over veertien dagen? Dan is het mijn moeders naamdag!

Aldus werd besloten... Borgelia gevoelde over dit plan stekende jaloerschheid. Maar hij mocht zulks niet laten blijken.

— Kan Adelbert van Loo geen meisjes vinden te Hondshoote of Winoxbergen, bromde jonker Jan bij zich zelf. Waarom maakt hij de bloem van Nieuwpoort het hof?

— Ja, de drooggelegde Moeren wekken ieders verbazing, hernam Adelbert.

— Zulk een meer in vruchtbaar land verkeeren is inderdaad een wonderbaar werk, erkende de heer van Dillen... Mocht men nu spoedig onze verwoeste gebieden ook weer droog leggen en de sporen van den oorlog doen verdwijnen!

— Maar men vreest voor nieuwen oorlog, zei Adelbert.

— Inderdaad...

— En wie weet, wat er dan van onze Moeren gewordt!

— Kom, geen angstige gedachten voor den tijd! zoo trachtte mevrouw van Dillen het onderwerp van den krijg te vermijden. Weet ge jonker Adelbert, dat we nu een voornamen gast hebben?

— Neen, mevrouw...

— Mijnheer Ahasverus, de Wandelende Jood, vertoeft in ons huis...

— Onderwege hoorde ik iets van zijn verschijning in Vlaanderen. Is het dan toch waar? En zag ik daarom, hier in uw stede, zoo veel volk op straat?

— Ja, antwoordde de schout.

En hij vertelde nu in bijzonderheden de aankomst van Ahasverus, en hoe hij hem te Ghistel afgehaald had...

Nog was hij aan 't verhalen, toen Ahasverus binnen trad. Ieder stond eerbiedig op.

— Zit neer, sprak Ahasverus. Doe mij al die eere niet aan... Ik ben een boeteling, die heilig leven moet.

De heer van Dillen stelde hem Adelbert voor.

— Ha, de zoon van den heer van Loo, herhaalde de Wandelende Jood, maar 't was of hij even ontstelde. Is uw vader ook in deze stad?

— Neen, heer, maar gaarne zal hij u bij ons ontvangen. We zullen de volgende week echter te Winoxbergen wonen...

— Ik zal ook aldaar boetvaardigheid komen prediken, verzekerde Ahasverus.

Mevrouw van Dillen noodigde nu allen aan tafel. Ze drong bij Adelbert aan te blijven. Maar de jonker kon niet. Zijn ouders zouden te ongerust zijn. Tot vreugde van Borgelia vertrok hij dus. Livina deed hem echter uitgeleide tot aan de deur... En daar bleven ze even spreken...

Borgelia zag het door het venster en ergerde er zich aan. Waarom moest Livina dien vreemden kwant zooveel belangstelling betoonen. Hij kon toch geen huldegedichten maken!

Aan den disch vertelde Ahasverus over Jerusalem en het lijden en sterven van Christus. Hij deed het waarlijk met groot talent en ontroerde ieder.

De kronieken getuigen trouwens, dat hij overal de menschen wist te winnen... Hij verwekte een ware geestdrift, voor zijn persoon.

— En denkt gij lang in Vlaanderen te blijven? vroeg mevrouw van Dillen.

— Tot ik de Geeraardsbloempjes plukken kan... Dat is bij Zande, niet waar.

— Ja, zei Livina... Onlangs heeft zuster Angelica uit het Begijnhof er mij over gesproken... De kerk van Zande, niet ver van Oostende, draagt drie kruisen, herinnering aan 't kruis van den heere Geraert. Deze edelman bracht uit het H. Land een stukje van 't kruis mede. Toen hij naar Vlaanderen wilde terugkeeren, werd hij door de Turken gevangen genomen en om zijne relikwie te behouden, bond hij ze onder zijn kous op den kuit vast en tot zijn groote verwondering zag hij, dat het hout in zijn been verdween. Weer vrij geworden, reisde Geraert naar Vlaanderen. Tusschen Zevecote en Zande gekomen, voelde hij een stekende pijn in de kuit. Hij zette zich tegen een boom, ontblootte zijn been... en, dit opende zich, en de relikwie kwam voor den dag. Tegelijkertijd begonnen de klokken van Zande te luiden en de edelman begreep, dat hij 't kruishout aan de kerk dier parochie ten geschenke moest geven. Zijn been had gebloed, en « de druppelen », zegt de overlevering « veranderden in gele bloempjes, zoo frisch, dat zij elks bewondering tot zich frokken, en nog ten huidigen dage op die gezegende plaats wonderdadiglijk herwassen of groeien, zonder dat er ergens van dit soort op den ganschen aardbodem te vinden zijn.

— Gij zijt een vrome dochter, verzekerde Ahasverus, Livina vriendelijk toeknikkend... Ik hoor het gaarne, dat gij die schoone geschiedenissen kent... En ik heb mijnheer Geraert zelf in het Heilig Land ontmoet. Hij was een vroom ridder. Te Brugge vernam ik, wat gij daar ook verhaald hebt... En ter gedachtenis aan den goeden pelgrim, dien ik te Jerusalem sprak, wil ik die bloempjes plukken als een vrome daad. Tot dan zal ik steden en dorpen van de omgeving en heilige plaatsen bezoeken... Zoo wil ik ook te Breedene bij Oostende zijn...

— O, bij het visscherskapelletje, zei Livina.

— Mijn dochter, verhaal mij ook die geschiedenis...

— In de duinen staat een kapelletje, met een O. L. Vr. beeld. Bij de kapel is een waterput en eens vond men nevens die bron een Mariabeeld. De geestelijkheid droeg dit in plechtige processie naar de kerk, doch in den nacht verliet het beeld 't bedehuis en keerde naar den waterput terug. Nogmaals bracht men het in de kerk; 's anderendaags stond het weer op de zelfde plaats in de duinen. En toen dit verscheidene malen achtereen gebeurde, begreep de geestelijkheid, dat Maria op de plek, nevens de bron wilde gediend worden. Men bouwde er een kapel en sedert werd Breedene een vermaarde bedevaartsplaats. Niet alleen visschers, maar ook andere burgers en burgeressen gaan er heen, vooral ooglijders, die water uit den put medenemen.

— Ouders, gij zijt gelukkig met zulk een kind ! verklaarde Ahasverus... en mevrouw van Dillen lachte Livina toe.

Zoo was men aan het praten, toen luid de klopper galmde.

— Ik zal wel even gaan zien, sprak Livina. 't Zal Wouter zijn.

Ze snelde heen en deed open. Een vreemde man stond voor jonkvrouw van Dillen.

— Ik kom vanwege mijnheer Prijcke, schout van Veurne, zei hij.

— Nieuws van jonkvrouw Adelida ? vroeg het meisje haastig.

— Neen, maar van mijnheer Wouter van Dillen.

— Mijn broeder ! O, er is toch niets gebeurd...

— Jawel, hij is opgesloten te Loo, om een meisje vermoord te hebben.

— Gij raast ! kreet Livina. Hoe durft gij zoo iets zeggen !...

— Ik moest die boodschap doen, hernam de bode, die een lompe kinkel bleek...

— Mijn broer zou gevangen zitten...

— Ja, te Loo...

— Voor een moord !

— Ik heb het toch duidelijk gezegd. Hij heeft een meisje verwurgd !

— Onmogelijk !

— Denkt ge soms, dat ik leugens vertel en daarvoor op een kouden winteravond van Veurne kom gereden ! Zoo stom ben ik niet !

Livina wankelde...

— Nu weet ge het ! hernam de bode. Gegroet !

Hij besteeg zijn paard en vertrok.

Livina moest even tegen de deurpost leunen. Ze beefde over al haar leden. Wat had die kerel haar meegedeeld ! Wouter zou te Loo opgesloten zijn voor moord... Een meisje verwurgd... En schreiend liep Livina naar de eetkamer en riep :

— O, daar is een man, die zegt, dat Wouter te Loo gevangen zit, om een meisje vermoord te hebben...

Agneta slaakte een gil... Mevrouw van Dillen scheen de woorden niet te verstaan. Haar man schoot in een lach.

— Is die kerel gek ? vroeg hij...

De schout sprong op.

— Waar is de grappenmaker ? hernam hij...

— Weer al weg ! Hij scheen zoo haastig... Hij zei, dat de schout van Veurne hem gestuurd had...

— En wat vertelde hij ? vroeg de moeder, toch ongerust.

— Dat Wouter te Loo gevangen zit, om een meisje vermoord te hebben !

— Maar gij gelooft dat toch niet ?... riep de heer van Dillen. De kerel is zot of dronken... en wilde ons zeker bespotten. Maar dat zullen we hem afleeren.

De schout snelde naar buiten. Dicht bij het huis stonden immers eenige dienaren op wacht.

— Hebt gij iemand doorgelaten ? vroeg hun meester.

— Ja, heer, een bode van den schout van Veurne, antwoordde een der knechten.

— Maar de vent heeft u zeker bedrogen, toen hij zich als zoodanig uitgaf !

— Neen, heer... ik ken hem... Hij heet Plauw...

— En waarom had hij dan zoo'n haast ! Zijn boodschap was toch voor mij persoonlijk bestemd, maar hij leverde ze aan mijn dochter af.

— O, heer, die Plauw heeft niet veel verstand,... hernam de dienaar.

— Heeft hij tot u niets gezegd ?

— Alleen, dat het een vervelende reis was...

— Anders niet ?

— Neen, heer !

De schout keerde in huis terug...

— Wouter gevangen te Loo ! mompelde hij. Benedictus daar is wel een groote dwaas, maar zoo'n vergissing ware al te gek... En voor moord !

Toch lachte de heer van Dillen niet meer. Hij vond nu zijn gezin in de grootste opschudding.

— 't Moet een verkeerde boodschap zijn, sprak de heer des huizes. Ik heb den dommen bode niet meer gezien, maar hij kwam toch van den heer Prijcke...

— O, wat is er nu met Wouter gebeurd! jammerde zijn vrouw.

— Een zoon van zoo'n voortreffelijk huis kan niets ongeoorloofds doen, vleide Ahasverus. Maak u niet angstig, mevrouw, ik heb het voorgevoel, dat alles terecht komt.

— Wel ja, hernam van Dillen. De tijding is al te zot!

— Maar Wouter was naar Loo gereden!

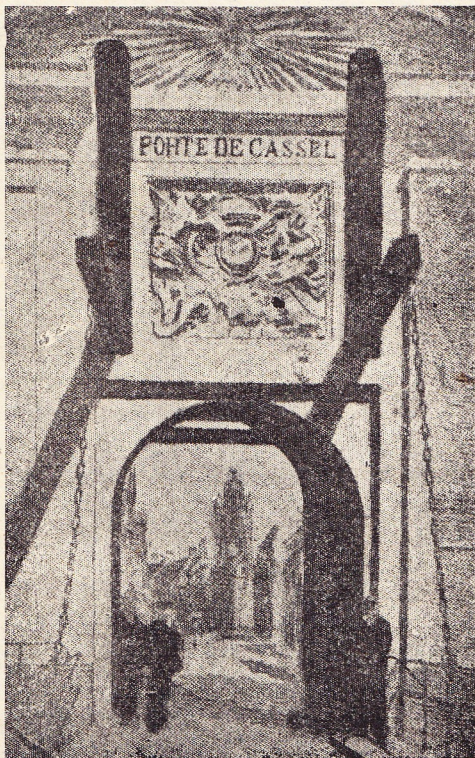
— Toch niet om een moord te plegen!

Agneta zat daar bleek en diep ontsteld... O, zij begreep meer... Wellicht had Wouter twist gekregen met Roza... en zedeloosheid kon tot alles leiden... Moest ze nu niet zeggen, wat ze wist... Maar ze durfde niet! Was ze nu maar thuis...

— Kom, kom, windt u niet op, het is niets, zoo poogde de schout zijn vrouw en dochter te kalmeeren. Er kan natuurlijk een misverstand plaats hebben. Mijnheer Benedictus mijn ambtgenoot te Loo is dikwijls dronken en wie weet, welke een dwaze streek hij nu uitgehaald heeft! Ge acht uw zoon toch niet tot een moord in staat, moeder!

— Maar hoe durven ze er hem van beschuldigen!

— Benedictus durft alles, als hij bij drank is.

Poort te Winoxbergen.

— De drank is een duivel, zei Ahasverus. Maar mevrouw, ik hoor een innerlijke stem, die me zegt, dat uw zoon behouden terug zal keeren gezuiverd van alle betichting.

— O heer! ik dank u voor die bemoedigende woorden!

Agneta voelde nu haar vertrouwen in den Wandelenden Jood wat geschokt. Al was er geen moord geschied, van elke betichting gezuiverd kon jonker van Dillen toch niet zijn. Hij had te Loo een meisje bezocht, dat hij tot een slecht leven verleide.

— Zou ik nu waarlijk nog naar Loo moeten? riep de heer van Dillen uit. En dat om de stomme daden van dien Benedictus. Er moet in elk geval wat gebeurd zijn, dat hij er kennis van geeft aan zijn overste, den heer

Prijcke. Of Dominicus deed het... maar die heeft al niet meer verstand dan zijn baas.

— O, kon ik gaan ! hernam mevrouw.

— Dat in geen geval ! Was Roger nu maar in dienst, hij zou me vervangen, hernam de heer van Dillen. Wien zou ik kunnen zenden !

Hij dacht even na.

— Jozef zal het beste zijn, besloot hij. En ik zal hem een brief mee geven, al weet ik zeker dat Benedictus dronken te bed ligt en mijn schrijven toch niet voor morgen voormiddag lezen kan.

— En moet onze arme Wouter dan den heelen nacht in een akelig hok zitten ? vroeg de moeder.

— Of ik zelf ga, op eigen hand kan ik hem ook niet bevrijden ! En redeneer nu maar met een zatlap als Benedictus.

— Hoe ze zoo'n kerel in dienst laten ! kloeg mevrouw van Dillen.

— Ja... er gebeurt zooveel dat niet mocht. Ik zal Jozef sturen.

De goede stemming was verbroken. Ahasverus sprak dapper den wijnbeker aan en herhaalde, dat de zoon van deze vrome ouders veilig zou terug keeren.

Jozef was een der dienaren, die bij de deur op wacht stond. De schout riep hem en zei :

— Ge moet nu dadelijk nog een brief naar Loo brengen. Het is wel een heele reis, maar 't gaat om een ernstige zaak. Ernstig is eigenlijk het woord niet... Ik zal u maar alles zeggen. Mijn zoon Wouter is te Loo gevangen gezet door den schout aldaar.

— Maar mijnheer toch ! riep Jozef uit.

— En nog wel onder betichting van moord !

— Een twist gehad ?

De heer van Dillen schrok bij die eenvoudige vraag. Twist ? Wie weet was Wouter niet ter herberg geweest met kennissen, die hij te Loo ontmoette ! En als de wijnkan rondging werden de hoofden verward en herbergdeernen kregen dan vrije manieren. Zoo ontstond er dikwijls twist en gaf men soms een ongelukkigigen stoot of slag. Kon dat met zijn zoon het geval geweest zijn ?

— Maar Wouter is geen herbergkwant, dacht de vader. En toch... hij is misschien in Engeland veranderd... Hij was zoo lang weg en ik kan eigenlijk nog niet beoordeelen, of hij verminderd is in karakter en gewoonten.

Jozef wachtte nog altijd om antwoord op de nadere vraag.

— Och, het moet alles een dwaas misverstand zijn, hernam de schout. Het is ginder het rechtsgebied van mijnheer Benedictus...

De heer van Dillen zei nooit iets ongunstigs van een ambtgenoot tegenover zijn dienaren, maar nu brak hij met die gewoonte.

— 's Avonds is mijnheer Benedictus meestal dronken, vervolgde hij.

— Ook dikwijls 's morgens reeds, merkte Jozef op, die de gewoonten van al de magistraten in den omtrek wel kende.

— Ja... En wie weet, welk een dwaasheid hij nu uitgehaald heeft ? Mijnheer Wouter zou een meisje gewurgd hebben.

— Dus een moord en geen twist ! Een gewone moord ! riep Jozef uit. Mijnheer Benedictus moet gek zijn om zoo iets te beweren...

— Ik zal een brief meegeven. Moest mijnheer Benedictus niet in staat zijn dien te lezen, dan richt ge u tot zijn knecht, Dominicus.

— Goed, mijnheer... En zoo ge wilt, zal ik mijnheer Wouter wel uit de gevangenis halen ! Ik heb te Loo familieleden, stoere, kloeke kerels ! verzekerde Jozef. Ze zullen den kerker wel openbreken.

— Neen, neen, dat niet, hoort ge ! Geen onwettige daad. Daar wil ik niet van weten !

— Te Loo speelt ieder toch den baas. Mijnheer Benedictus heeft er niet 't minste gezag. Men lacht hem openlijk uit en hij maakt het er naar.

— Dat moet hij weten, maar wij zullen de orde niet verstoren. Ik schrijf nu den brief.

Hierin eischte de heer van Dillen de invrijheidstelling van zijn zoon en noemde hij de aanhouding een daad, die hij niet zonder beklag bij de hoogere overheid zou laten. Jozef moest een paard leenen bij het garnizoen. De knecht vertrok dan.

Intusschen had in de woonkamer Ahasverus weer allerlei geheimzinnige stemmen gehoord en zelfs visioenen gezien, om mevrouw van Dillen te betuigen, dat haar zoon niet lang in de gevangenis verkeerden, maar weldra van alle schuld gezuiverd in het ouderlijk huis terugkeeren zou. En hij bezegelde deze verklaring door flinke teugen van 's heeren van Dillens besten wijn, die hem uitmuntend scheen te bekoren.

De meiden hadden de jongere kinderen reeds lang te bed gebracht en mochten nu ook gaan slapen. De overige leden van het gezin besloten de terugkomst van Jozef af te wachten, vurig hopen, dat Wouter hem vergezellen en alle onrust wegnemen zou.

Jan Borgelia troostte Livina en vond geen woorden genoeg, al kende hij er veel, om schande te spreken over hen, die een zoon van zulk een algemeen hooggeachte familie durfden betichten van misdaad. Hij vroeg erlof ook te mogen getuige zijn van Wouters zegevierenden terugkeer... Hij beloofde een hekeldicht te zullen maken op Benedictus, den onwaardigen schout van Loo.

Zoo zat men in zeer sombere stemming bijeen, gissend naar hetgeen er in het kleine stedeke kon gebeurd zijn. Agneta ware liever te bed gegaan, maar ze wilde den indruk niet wekken, alsof ze onverschillig bleef voor de droefheid der bevriende familie. Toch had ze het gevoel te huichelen. Zij kon ten minste eenige inlichtingen geven. Zij wist — zoo meende ze — waarom Wouter van Dillen zich naar Loo had begeven, maar ze miste den moed er een woord van te gewagen. 't Zou dan ook een pijnlijke onthulling geweest zijn.

Men hoorde den klopper. Ieder sprong op.

— Jozef kan nog niet terug zijn, sprak de schout. Of hij heeft Wouter ontmoet en keert met hem weer.

— God geve het ! wenschte de moeder.

Livina was al naar voren gesnel. Haar vader volgde... Ook mevrouw van Dillen verliet in spanning de woonkamer.

Het was echter Roger dien Livina binnen liet. De man weende hartschotelijk... Hij zag zijn meester en riep snikkend uit :

— O, mijnheer, Roza is vermoord !

— Vermoord ? kreet de heer van Dillen... Roza vermoord ! Uw dochter ?

— Te Loo !

Die naam trof ieder...

— En door wien ? vroeg de schout... terwijl zijn stem trilde... Door wien, Roger ?

— O, het kan niet zijn, hernam de man ontwijkend.

— Heeft men u den dader genoemd ?

— Ja, maar het is onmogelijk... het is een misverstand.

— Zegt men, dat mijn zoon Wouter het gedaan heeft !

— Ja... maar dat is een misverstand, mijnheer ! Het kan niet waar wezen...

— Wie heeft u dat nieuws gebracht ?

— Ik heb een kozijn, die nu te Loo werkt. Hij heeft Roza gezien... Ze was verwurgd in een kasteeltje of een buitenhuis... En uw zoon stond bij het lijk... Mijnheer Benedictus liet hem aanhouden...

— Wouter stond er dus bij ? stamelde de schout, die steun zoeken moest aan den muur.

— Ja maar hij beweert, dat hij hulpgeroep gehoord heeft, toen hij daar voorbij reed... en dan dadelijk binnen liep... Roza was al dood... Mijnheer Wouter zag een vrouw vluchten...

— Dat heeft uw kozijn verteld ?

— Ja, heer... Maar Benedictus wilde het niet gelooven van die vrouw. Hij betichtte uw zoon.

— Die schurk ! Wouter heeft natuurlijk de waarheid verklaard, maar de dwaas van Loo zal weer dronken geweest zijn ! Werd die vrouw dus niet gevangen genomen ?

— Neen, heer...

Livina had haar jammerende moeder naar haar zetel geleid. Mevrouw van Dillen schreide luid.

Haar echtgenoot nam Roger mee in hetzelfde vertrek en zei :

— Nu hebben we een verklaring. Ik begrijp alles... Wouter was te Loo, hoorde hulpgeroep en drong het huis binnen, vanwaar het klonk. Hij trof er de arme Roza dood aan. En daarom geeft de schout hem de schuld.

— En het is Wouter die den schout liet roepen...

— Zei uw kozijn dat ook ?

— Ja, heer. Mijnheer Wouter liet insgelijks den dokter halen, want hij meende, dat mijn kind nog kon leven. Hij had zelf getracht haar weer bij te brengen. De dokter zei, dat Roza dood was. Mijnheer Wouter heeft nog met hem getwist daarover.

— Ik moet toch zelf naar Loo, hernam de heer van Dillen. En ik zal dien ezel Benedictus ontnuchteren al moest ik een kuip water in zijn bed leeg gooien !

De schout was over al het gehoorde zeer verontwaardigd.

— O, laat mij u vergezellen ! drong Roger aan. Zoo mijn kind terugvinden ! Roza was dus te Loo. Wie heeft haar daarheen gevoerd ?

— De een of andere schurk en de moord zal de wraakneming zijn van een afgewezen minnares, meende de schout van Nieuwpoort. Welnu, ja, rijd mee. Ik zal een koets bestellen...

Mevrouw van Dillen was te veel bekommerd over het lot van haar zoon, om den ongelukkigen vader nu te kunnen troosten.

— Hebt gij uw kind genoeg tegen de gevaren der verleiding gewaar-schuid? vroeg thans Ahasverus, die daar met klein geworden oogjes boven den rooden neus naar Roger zat te loeren.

— O, altijd, mijnheer! verklaarde de vader.

— Hebt gij haar het goede geleerd?

— Ja, mijnheer! Elken dag vermaande ik haar...

— Was zij schoon?

— Ja, en dat is haar ongeluk geweest.

— Inderdaad, schoonheid brengt menig meisje ten val. Dat heb ik de eeuwen door gezien, beweerde Ahasverus.

Agneta van Ramsdijk kon geen woord spreken. Zij was nu overtuigd, dat Wouter den moord gepleegd had. Men trof hem bij het lijk aan! En hij wilde de schuld leggen op een onbekende vrouw! Misschien had Roza gedreigd alles uit te brengen en wilde hij zijn schandelijk, zedeloos gedrag verbergen door haar voor eeuwig te doen zwijgen! Mogelijk ook waren ze aan het twisten gegaan en handgemeen geworden en had Wouter haar gedood zonder voorbedachtheid. Maar plichtig moest hij zijn!

De schout maakte zich gereed voor de nachtelijke reize, toen men weer den klopper hoorde. 't Was ditmaal Wouter.

— Goddank! juichte mevrouw van Dillen... O mijn zoon!

— Wat heb ik u gezegd? vroeg Ahasverus.

— Ja, goede vader!

En van tevredenheid ledigde de Wandelende Jood een ganschen beker dien hij met bevende hand zelf ingeschonken had.

— Wouter, ik wilde u juist komen halen! riep de schout uit, zijn zoon onstuimig de hand drukkend.

— Ge weet dus alles? vroeg jonker van Dillen.

— Min of meer... Ik kreeg nieuws uit Veurne en Roger uit Loo.

Wouter zag Roger en verbleekte van aandoening. Agneta, die hem scherp aanblikte, bemerkte dit, maar schreef die wisseling van gelaatskleur aan ontsteltenis toe. Wouter schrok zeker nu omdat hij plots voor den vader van Roza, zijn slachtoffer stond. Het moest de benauwenis van den moorde-naar zijn...

— Jonker, hebt gij Roza gezien? vroeg Roger.

— Ja.

— En zij is waarlijk dood?

— Helaas!

— Vermoord?

— Ja... door een vrouw! En die ezels van Benedictus wilde mij beschuldigen.

— Maar hij heeft u dan toch vrij gelaten? vroeg de vader. Is die vrouw bekend?

— Wel neen!

Wouter scheen weer wat onrustig. Dat meende Agneta toch...

— Ik zat onder den toren, toen een onbekende de deur opende, her-nam de zoon. Hij zei, dat hij Benedictus haatte en mij daarom vrij liet.

— Dat was niet wettig, merkte vader van Dillen op, maar in dat geval

is het te verontschuldigen. dat gij zijn hulp aanvaardet. Doch vertel ons eens alles !

— Neem eerst een teug wijn, drong de moeder aan.

De zoon had den Wandelenden Jood wel bemerkt, maar, daar hij hem voor een bedrieger hield, schonk hij hem niet de minste aandacht. Zulks scheen Ahasverus geenszins te bevallen, want hij stond op en naderde den jonker... Deze werd een walm van wijn gewaar.

— De vent is dronken, dacht hij.

— Mijn zoon, ik schenk u mijn zegen, brabbelde de Wandelende Jood.

— Dien kan ik missen, beet Wouter hem toe en plots deinsde Ahasverus verschrikt achteruit.

Hij scheen menschen te vreezen, die hem doorgrondden.

— Ja... laat ik u alles vertellen, sprak Wouter, zich tot zijn vader wendend.

Maar hij moest zijn gedachten inspannen. Er was vandaag zooveel gebeurd, hij gevoelde zich afgemat, maar mocht toch geen onvoorzichtige woorden spreken. Ofschoon het hem zeer hinderde, voelde de jongeling dat hij als in een net verstrikt zat. En minder dan ooit wilde hij Jacqueline verdragen. De aanwezigheid van Ahasverus, van een avonturier, die den Heiligen godsdienst, ja, de heerlijke Christusfiguur misbruikte, om een lui leven te leiden en wellicht menschen af te truggelen, maar hier alle eere ontving, herinnerde Wouter aan de achterlijkheid en het bijgeloof van zijn tijd. Hij zou daartegen ingaan en niet meewerken, om een onschuldig meisje als zoogenaamde heks op den brandstapel te brengen.

Hij moest dus op zijn woorden letten. Hij kon de volle waarheid niet openbaren.

En Wouter overwon zijn uitputting en verhaalde :

— Wel, ik was naar Loo gereden, om met met den abt eenige zaken te regelen der duinen abdij, die tusschen beide gestichten hangende zijn.

— Huichelaar, dacht Agneta, die daar met neergeslagen blik zat. Dat is zijn voorwendsel om de reis te verbloemen, meende ze.

— In de herberg, waar ik mijn paard stalde, zat een marskramer, vervolgde Wouter. Ook de schout kwam er binnen en wilde naar dien vreemdeling een onderzoek instellen. De kramer lachte hem uit. Benedictus zou hem dan aanhouden, maar kreeg een stoot in de ribben, dat hij achterover tuimelde.

— Ja, dat gebeurt hem meer, merkte vader van Dillen op.

— De marskramer, een groote, kloeke vent verliet dan de herberg. Benedictus beweerde, dat het Isegrim was.

— Wie weet ! riep de rechter uit. Daar zou hij inderdaad veilig zijn.

Wouter aarzelde even. Het stuitte hem tegen de borst, leugens te verzinnen, maar hij kon onmogelijk den waren toestand verhalen... Hij zou dan de klippen omzeilen.

— Och, Benedictus zei eerst, dat het Isegrim was, later dat hij het niet was... maar ik wilde in elk geval den marskramer eens volgen, hernam de zoon. Hij was den weg naar Reninghe opgegaan... Ik kwam voorbij een buitenplaatsje... en zag een vrouw, die door een haag kroop... Ik schonk er toch niet veel aandacht aan en reed verder. Ik heb den marskramer gesproken... hij was geen roover. Ik reed terug en toen ik nu nogmaals dat buiten-

plaatsje bereikte, hoorde ik een angstkreet. Ik ben over het hek geklommen en in huis geloopt. Daar vond ik Roza... Ze lag op den grond, bezwijmd of dood. Ik hoopte nog op het eerste en heb getracht de levensgeesten op te wekken. Een boer kwam voorbij; ik vroeg hem schout en dokter te halen. Benedictus kwam met een barbier, die zich beroemde een uitmuntend heelmeeester te zijn, maar eenvoudig weigerde Roza nog te onderzoeken.

— O, die onmenschen! kreet Roger.

— Ik verweet hem zijn houding en de kerel stookte Benedictus tegen mij op. De schout van Loo begon mij te verdenken de moordenaar te zijn. Ik protesteerde krachtig en herinnerde er Benedictus aan, dat ik den marskramer gevolgd was, wat hij niet durfde. Nieuwsgierigen, die ook in huis waren gekomen, hoorden dat. Benedictus was er te nijdig om en liet me door het volk naar den toren sleuren.

— De onwaardige! zei vader van Dillen...

— Toen ik bij Roza kwam zag ik een vrouw wegvlugten, dezelfde, die ik eerst bij de haag bemerkt had. Ik zei dat aan Benedictus. Hij noemde het leugens.

— En hij heeft die vrouw niet laten opsporen? vroeg de schout van Nieuwpoort.

— Neen! Voor hem was ik de dader... Ik zat dus onder den toren. Ik werd niet verder verhoord... Benedictus had eenvoudig verklaard, dat ik Roza te Nieuwpoort had geplaatst...

— Dat gij haar uit Brugge had weggelukt?

— Ja... als minnares...

— Welk een schandelijke laster! riep mevrouw van Dillen uit. Het is, omdat de man zelf niet deugt, die dronkaard.

Agneta keek even naar Wouter.

— Hoe laag bedriegt hij zijn ouders, dacht ze. Voor Roza en haar alleen ging hij naar Loo...

Jonkvrouw van Ramsdijk was overtuigd, dat van Dillen heel dit verhaal verzon, om de schuld van zich af te wenden... Als onwillekeurig raakte ze haar parelsnoer aan... Had hij dat niet aan Roza gebracht... Ha, als de schout van Loo zulks eens bekend maakte! En Agneta vond haar toestand onaangenaam. Moest ze nu niet Wouter ontmaskeren? Als Benedictus over het juweel begon... dan zouden de van Dillens weten, hoe zij hier meer wist en gezwegen had...

— Ik kan het niet meedeelen! sprak ze bij zich zelve...

— Benedictus liet me in den toren zitten, vervolgde Wouter. Toen kwam die man mij verlossen. Hij had ook mijn paard uit de herberg gehaald. Eerst aarzelde ik nog... Het was onwettig, maar de wijze waarop Benedictus me behandelde, streed eveneens tegen alle gebruiken en daarom nam ik de vlucht.

— En ge kent uw bevrijder niet? vroeg de vader.

— Neen...

— Isegrims ware naam is me onbekend, dacht Wouter om zijn geweten te sussen.

— Benedictus is een gemeene kerel! zei de schout. Ik zal me morgen naar Loo begeven... tenzij Jozef nieuws meebrengt, dat me voldoet.

— Welke Jozef?

— Een mijner dienaren... Ik zond hem naar Loo zoodra ik bericht van

uw aanhouding vernam. Gij hebt hem dus niet ontmoet... En och, 't is donker. De man had zich de reis kunnen besparen, temeer daar ik morgen Benedictus onder handen zal nemen. Die kwestie moet voor de hoogere overheid.

— Nog iets vreemds, hernam Wouter. Het voorhoofd van Roza was geteekend met een zwart kruis...

— O, mijn Hemel, wat mag dat beteekenen! riep Roger uit.

— Mijn zoon, een kruis is altijd goed, stotterde Ahasverus. De vrome dochter daar heeft ons van 's heeren Geraerts kruis verteld...

Wouter blikte nijdig naar den man, dien hij voor een bedrieger hield... Hij had hem gaarne aan de deur geworpen, maar wie zou die daad begrijpen! Hij moest den vreemdeling in huis dulden.

— Dus, Roger, wij zullen onzen tocht tot morgen uitstellen, sprak vader van Dillen tot zijn dienaar.

— Ja, mijnheer...

— Weet uw vrouw het vreeselijk nieuws al?

— Neen, mijnheer... O, hoe zal ik haar dat vertellen!

— Ge moet het in elk geval doen, voor ge vertrekt. Anders hoort ze het van anderen. De slag, die u treft, is vreeselijk, mijn arme vriend.

— Zoo'n einde! O, Roza heeft nooit kunnen voelen, hoe innig ik haar bemide! Mijn leven is gebroken. Zoo iets heeft de tijd niet meer.

Ahasverus geuwde luid...

— De tijd, de tijd..., babbelde hij. Een eeuw duurt lang... en dan zestien eeuwen... en altijd ronddolen... Nu en dan eens een bed... enkele malen... Ik trek er heen...

Hij stond op.

— Zult ge den weg vinden! vroeg mevrouw van Dillen.

— Ja, ja... ik weet overal den weg... de heele wereld rondgezworven... zelfs streken, bij andere menschen niet bekend. Voor Columbus Amerika ontdekte, was ik er al driemaal geweest. En zoo doolde ik in streken, waarvan ze hier nog geen benul hebben... wee mij... wee mij...

De Wandelende Jood verliet de kamer...

— Ik vind, dat hij toch dapper wijn gedronken heeft, zei Wouter.

— Stil, jongen... stil... zeg niets daarvan... Anders leeft hij op brood en water, verzekerde de moeder... O, gij zit gelukkig toch niet meer in dien akeligen toren! We zullen nu allemaal gaan slapen.

Wouter keek naar Agneta... Even kruisten zich elkaars blikken... En jonkvrouw van Ramsdijk raakte weer haar parelsnoer aan... maar Wouter merkte het niet. Wel viel het hem op, dat Agneta niet de minste belangstelling voor hem toonde... Ze wenschte hem nauwelijks goeden nacht, toen ze met de zenuwachtige Livina de kamer verliet...

— De beste ruste, jonkvrouwen! riep Borgelia de meisjes na... Moge de slaap de ontroeringen doen verdwijnen...

Hij nam afscheid en begaf zich huiswaarts... maar meer dan aan Wouters avontuur dacht hij aan Adelbert van Loo, die aan Livina de nieuwgewonnen gronden der Moeren zou toonen...

Wouter ging naar boven... Op zijn kamer bleef hij nog eenigen tijd in gedachten zitten... Zou de zaak verdere gevolgen hebben en het een strijd worden tusschen jonker van Rooze en hem...

A. HANS

De Heks van Nieuwpoort

Uitgaaf B. H. HANS, Contich.